

روش‌های حل و فصل اختلاف‌های قراردادی (مذاکره / میانجی‌گری / داوری)

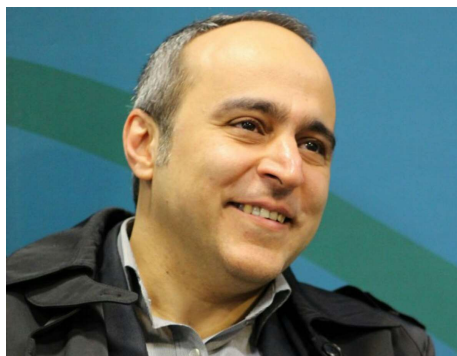
مزدک عبایی - تیرماه ۱۳۹۶

www.m-abaee.com

www.pmexperts.net

@P3MCMK

ارایه‌دهنده

MazdakAbaee@Outlook.com

- مزدک عبائی
- مشاور و دستیار رییس هیات مدیره شرکت کیسون
- مشاور و مدرس مدیریت پروژه و مدیریت قراردادها
- مدیر سابق PMO در شرکت های کیسون و مهاب قدس
- مدیر سابق دفتر هماهنگی خدمات مدیریت شرکت سابیر
- مدیر سابق برنامه ریزی و تعالی سازمانی شرکت تهران جنوب
- دارای گواهی‌نامه PMI-PMP
- کارشناس ارشد مهندسی و مدیریت ساخت (دانشگاه تهران)
- کارشناس مهندسی عمران (دانشگاه صنعتی شریف)
- سابقه تدریس در بیش از ۱۸۰ دوره و کارگاه آموزشی در زمینه‌های مدیریت پروژه، مدیریت قراردادها و دعاوی، تعالی مدیریت پروژه و مهندسی ارزش

فهرست مطالب

اختلاف قراردادی واقعیت انکار ناپذیر

مذاکره

میانجی‌گری

داوری

اختلاف قراردادى واقعيت انكار ناپذير

A **contract dispute** occurs when any party in a contract has a disagreement regarding any of the contract terms or definitions.

In order for a contract to be valid, there must be a "meeting of the minds."

This means that all parties need to have a solid understanding of every contract term, and must be in mutual agreement as to the terms.

Without a mutual agreement, the contract is not legally valid and may be contested in court.

اختلاف قراردادی واقعیت انکار ناپذیر

رابطه عوامل و محدودیت‌های موثر
بر پروژه به‌گونه‌ای است که اگر
یک عامل تغییر کند، حداقل یک
عامل دیگر نیز تحت تاثیر قرار
می‌گیرد.

تفصیل فزاینده

منحصر به فرد بودن محصولات/خدمات/نتایج

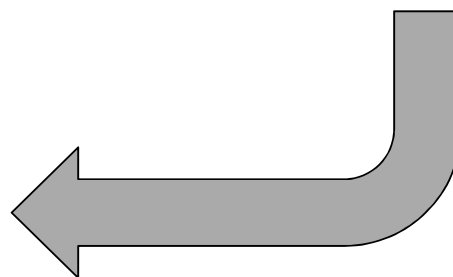
❖ محصول یا کالایی

❖ قابلیت ارائه خدمات

❖ یک نتیجه، مانند خروجی‌ها یا اسناد

❖ موقتی بودن

❖ منحصر به فرد بودن

اختلاف قراردادی واقعیت انکار

پیامد عدم توافق
قراردادی
ادعا (Claim)

- فرهنگ اکسفورد: مطالبه چیزی به عنوان طلب و حق
- فرهنگ حقوقی کانادا: مطالبه حق برای کسب مال، جبران خسارت و مبرا شدن از قصور
- ویکی‌پدیا: یک اقدام حقوقی برای کسب پول، مال یا اجرای حق در برابر دیگری
- در صنعت ساخت:
  - به طور معمول درخواست پیمانکار برای پرداخت خارج از رویه عادی قرارداد یا افزایش زمان خارج از رویه عادی قرارداد
  - می‌تواند از سوی کارفرما نیز طرح شود.

اختلاف قراردادی واقعیت انکار ناپذیر

ماده ۵۳. حل اختلاف

موافقت‌نامه، شرایط عمومی
و شرایط خصوصی پیمان

• الف) هرگاه در اجرا یا تفسیر مفاد پیمان بین دو طرف اختلاف نظر پیش آید، دو طرف می‌توانند برای حل سریع آن، قبل از درخواست ارجاع موضوع یا موضوعات مورد اختلاف به داوری طبق بند (ج)، برحسب مورد، به روش تعیین شده در بندهای ۱ و ۲، عمل نمایند.

۱) در مورد مسائل ناشی از برداشت متفاوت دو طرف از متون بخش‌نامه‌هایی که به استناد ماده ۲۳ قانون برنامه و بودجه از سوی سازمان برنامه و بودجه ابلاغ شده است، هر یک از دو طرف از سازمان برنامه و بودجه چگونگی اجرای بخش‌نامه مربوط را استعلام نماید و دو طرف طبق نظری که از سوی سازمان برنامه و بودجه اعلام می‌شود، عمل کنند.

اختلاف قراردادی واقعیت انکار ناپذیر

ماده ۵۳. حل اختلاف

موافقت‌نامه، شرایط عمومی
و شرایط خصوصی پیمان

۲) در مورد اختلاف نظرهایی که خارج از شمول بند ۱، است، رسیدگی و اعلام نظر در باره آنها به کارشناس یا هیات کارشناسی منتخب دو طرف واگذار شود و دو طرف طبق نظری که از سوی کارشناس یا هیات کارشناسی، در چارچوب پیمان و قوانین و مقررات مربوط اعلام می‌گردد، عمل کنند.

• (ب) در صورتی که دو طرف در انتخاب کارشناس یا هیات کارشناسی موضوع بند ۲، به توافق نرسند یا نظر اعلام شده طبق بندهای ۱ و ۲، مورد قبول هر یک از دو طرف نباشد، برای حل اختلاف، طبق بند (ج) اقدام می‌گردد.

اختلاف قراردادی واقعیت انکار ناپذیر

ماده ۷۵- حل اختلاف
موافقت نامه، پیوست ها،
شرایط عمومی و خصوصی
پیمان های مهندسی، تامین
کالا و تجهیزات، ساختمان و
نصب به صورت توام
(EPC)

• تلاش برای حل اختلاف به صورت
دوستانه

• در صورت عدم توفیق هیاتی متشکل از:
• نماینده وزیر / بالاترین مقام سازمان
• نمایندگان دو طرف

• در صورت عدم توافق در دادگاه های
صالحه ایران

اختلاف قراردادی واقعیت انکار ناپذیر

- چنانچه در تفسیر و اجرای قرارداد اختلافی میان طرف‌ها حادث شود، در ابتدا کوشش خواهند نمود که اختلاف را با گفت‌وگو و به شکل دوستانه حل و فصل کنند؛ چنانچه موفق به حل و فصل اختلاف نشدند مرجع صالح دادگاه‌های دادگستری خواهد بود.

- چنانچه در تفسیر و اجرای قرارداد اختلافی میان طرف‌ها حادث شود، در ابتدا کوشش خواهند نمود که اختلاف را با گفت‌وگو و به شکل دوستانه حل و فصل کنند؛ چنانچه موفق به حل و فصل اختلاف نشدند موضوع را به داور مرضی الطرفین ارجاع خواهند کرد. در صورت رضایت نداشتن از رای داور، مرجع نهایی حل و فصل اختلاف دادگاه‌های دادگستری خواهد بود.

اختلاف قراردادی واقعیت انکار ناپذیر

- چنانچه در تفسیر و اجرای قرارداد اختلافی میان طرف ها حادث شود، در ابتدا کوشش خواهند نمود که اختلاف را با گفت و گو و به شکل دوستانه حل و فصل کنند؛ چنانچه موفق به حل و فصل اختلاف نشدند طرف ها موضوع را به داور مرضی الطرفین ارجاع خواهند کرد. رای داور قطعی و نهایی است.
- چنانچه در تفسیر و اجرای قرارداد اختلافی میان طرف ها حادث شود، در ابتدا کوشش خواهند نمود که اختلاف را با گفت و گو و به شکل دوستانه حل و فصل کنند؛ چنانچه موفق به حل و فصل اختلاف نشدند طرفین موضوع را به داوری آقای / خانم ..... ارجاع خواهند کرد. تصمیم وی قطعی و نهایی است.

اختلاف قراردادی واقعیت انکار ناپذیر

- چنانچه در تفسیر و اجرای قرارداد اختلافی میان طرف ها حادث شود، در ابتدا کوشش خواهند نمود که اختلاف را با گفت و گو و به شکل دوستانه حل و فصل کنند؛ چنانچه موفق به حل و فصل اختلاف نشدند هر کدام یک داور و نماینده اتاق بازرگانی و صنایع و معادن داور سوم را انتخاب خواهد کرد. تصمیم بیشتر داوران نهایی و معتبر است.

- چنانچه در تفسیر و اجرای قرارداد اختلافی میان طرف ها حادث شود، در ابتدا کوشش خواهند نمود که اختلاف را با گفت و گو و به شکل دوستانه حل و فصل کنند؛ چنانچه موفق به حل و فصل اختلاف نشدند موضوع به داوری اتاق بازرگانی طرف خوانده ارجاع خواهد شد. تصمیم داور قطعی و نهایی است.

اختلاف قراردادی واقعیت انکار ناپذیر

- چنانچه در تفسیر و اجرای قرارداد اختلافی میان طرف ها حادث شود، در ابتدا کوشش خواهند نمود که اختلاف را با گفت و گو و به شکل دوستانه حل و فصل کنند؛ چنانچه موفق به حل و فصل اختلاف نشدند به داوری اتاق بازرگانی کشور (الف) یا اتاق بازرگانی کشور (ب) و در نهایت محاکم دادگستری مراجعه خواهد شد.

اختلاف قراردادی واقعیت انکار ناپذیر

• تمامی اختلاف ها و دعاوی ناشی از این قرارداد و یا راجع به آن از جمله انعقاد، اعتبار، فسخ، نقض، تفسیر یا اجرای آن به مرکز داوری اتاق ایران ارجاع می شود که مطابق با قانون، اساسنامه و آیین داوری آن مرکز به صورت قطعی و لازم الاجرا حل و فصل شود، داور علاوه بر مقررات حاکم، عرف تجاری ذیربط را نیز مراعات خواهد کرد. شرط داوری حاضر، موافقت نامه ای مستقل از قرارداد اصلی تلقی می شود و در هر حال لازم الاجراست.

حل اختلاف گزینه پیش روی

حل اختلاف / رفع تعارض به لحاظ واژگان،
گستره‌ای ژرف دارد و مفهوم آن ناظر به
اقدامی پس از وقوع یک اختلاف، تضاد،
مغایرت یا چالش است.

- **A process for resolving differences between two or more parties or groups.**
- In business practice the resolution seeks to achieve fairness for all participants, and is often moderated by a third party.
- There is often a *dispute resolution clause* in contracts that defines how a disagreement is to be resolved.

Dispute Resolution Management System

مدیریت تعارضها در قالب یک رویکرد
منسجم و سیستمی

Dispute Identification

- Causes of Conflict
  - Differing Conditions/Change Orders
  - Delay
  - Poor Design
- Methods of Identification
  - Prequalification
  - Dispute History
  - Safety Record

Dispute Assessment

- **Dispute Frequency**
  - Likelihood of Event
  - Dispute Potential Index (DPI)
  - Company History
  - Market Environment
- Methods of Identification
  - Direct Costs
    - Legal Fees
    - Expert Witnesses
    - Court/Other Fees
  - Indirect Costs
    - Management Time
    - Staff Time
    - In-house Counsel
  - Hidden Costs
    - Business Relationships
    - Inefficiencies
    - Delay
    - Loss of Quality

Dispute Control

- **ADR**
  - Mediation
  - Arbitration
  - Dispute Review Board
  - Mini-Trial
- **Other Strategies**
  - Partnering
  - Alliance Contracting
  - Design-Build
  - Equitable Risk Allocation
  - Preproject Planning

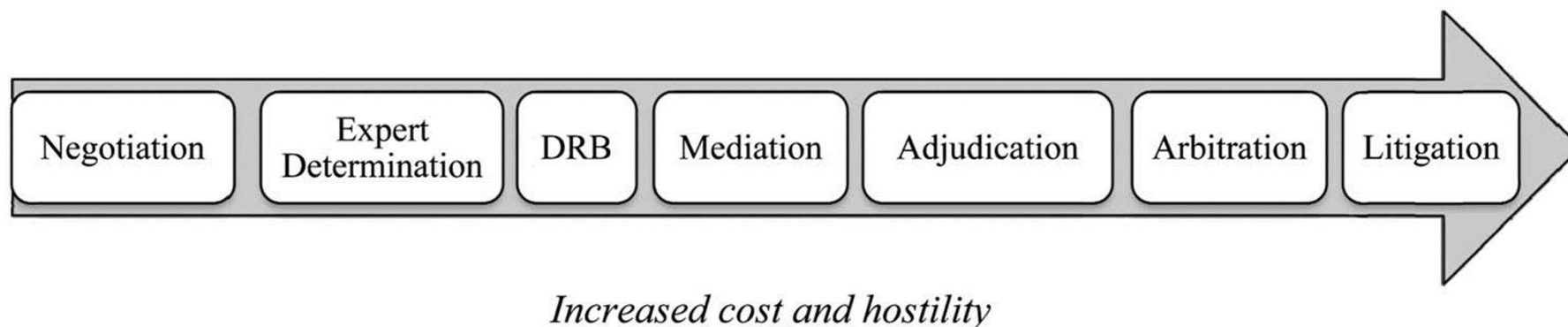

حل اختلاف دشواری‌ها

- نگاه‌های متفاوت طرفین
- وابستگی شدید به رویکردهای دو طرف
- منحصر به فرد بودن
- دو قطبی شدن مذاکرات در صورت طولانی شدن
- تکنیک‌های متعدد
- هزینه و زمان در مواردی غیر قابل تحمل
- .....

طیف گزینه‌های پیش‌روی

برخی از روش‌ها در ایران کاربرد ندارند.

طیف گزینه‌های پیش‌روی

ارجاع به کارشناسی

Expert Determination

- In expert determinations, the parties refer the dispute to an expert (usually chosen by both parties) who has the **full authority to make a decision** solely on the expert's own knowledge and without any of the parties' consultation.
- The contract may dictate the terms of reference including the procedure to be followed, **expert's power, duties and liability, and the matters of dispute**.
- The expert's decision is usually final and binding.
- This form is usually chosen in complex technical issues in which the parties themselves may lack the technical expertise.
- It is considered a very inexpensive and expeditious form of dispute resolution that requires the parties' confidence in the expert's competence.

طیف گزینه‌های پیش‌روی

هیاتی برای حل اختلاف

حضور دوره‌ای برای اطمینان از اینکه
اختلاف‌های کوچک پیامدهای منفی هزینه‌ای
و زمانی ایجاد نکند.

Dispute Adjudication Board

- The dispute adjudication board (DAB; also known as dispute resolution board or DRB) was developed by the international construction industry in response to the perceived inadequacy of arbitration to provide an efficient and cost-effective means of dispute resolution.
- DAB members are a panel of construction industry experts who work on a particular construction project and are familiar with the project's construction contract and progress.
- DABs adjudicate quasi-binding disputes that arise out of the contract, and those are held periodically to ensure smaller disputes do not negatively affect the project schedule or budget.

طیف گزینه‌های پیش‌روی

میانجی‌گری منجر به مصالحه

Mediation and Conciliation

- Mediation is considered one of the most popular ADR methods.
- It is a voluntary nonbinding process in which a mediator assists the parties in achieving a negotiated settlement.
- The parties retain full control over how their dispute is to be resolved as the mediator's role is to help the parties explore various settlement options.
- At the end, it is entirely up to the parties to decide whether any of the options suggested by the mediator will resolve the dispute.
- The mediation process is strictly confidential and designed to preserve the relationship among the parties involved.
- One of mediation's major benefits is that the solution agreed upon may not be in compliance with the respective contractual rights and obligations of the parties.
- Unlike mediation in which the mediator facilitates communication among the parties to reach a negotiated settlement, in conciliation, the conciliator recommends a settlement that the parties may accept or reject.

طیف گزینه‌های پیش‌روی

احقاق حق / قضاوت

توسط قاضی بی‌طرف

Adjudication

- In this process, a neutral adjudicator decides on a resolution of a contractual dispute among the parties within a predetermined time limit.
- If stated in the contract, the decision is binding on the parties.
- The time limit for the decision is a very distinguishing characteristic of this process because a fixed time is set during which the adjudicator should make a decision.
- However, the parties can still challenge the decision if they are not satisfied with it and seek a more lengthy thorough procedure.
- If the decision reached by the adjudicator is challenged by one of the parties, it is still enforced but the party for whom the adjudicator ruled in favour controls the disputed amount of money during the subsequent dispute resolution procedure.
- Adjudication thus becomes most appropriate in cases in which time is of the essence especially in payment decisions or when work is required to continue while awaiting the decision of a judge or arbitrator

طیف گزینه‌های پیش‌روی

داوری

Arbitration

- Arbitration is a nonjudicial international forum to settle disputes, and is an alternative to litigation with prior contractual agreement of the parties.
- The benefit of arbitration emerges because disputes in the construction industry often require the decision maker to be well versed in relevant technical and industry matters and legal issues.
- Many arbitration associations provide lists of arbitrators with construction experience that disputing parties can choose from.
- Arbitration is a confidential process in comparison to litigation.
- The decision reached is final and binding and is usually enforced through the courts of any jurisdiction, not necessarily the jurisdiction in which the arbitration was held.

طیف گزینه‌های پیش‌روی معیارهای انتخاب

Factors
which
impact
upon the
selection
of dispute
resolution
methods

Cost

Openness, Neutrality and Fairness

Speed

Outcome

Privacy and Confidentiality

Enforceability

Preservation of Relationships

Flexibility

Creative Remedies

Degree of Control

طیف گزینه‌های پیش‌روی معیارهای انتخاب

	دادرسی	هیچ کاری	داوری	میانجی‌گری
معنادار بودن هزینه‌ها	-	؟	-	؟
ثابت / متغیر بودن هزینه‌ها	-	+	-	-
زمان	-	+	-	؟
نیاز به توافق	+	+	-	-
حق استیناف	+	-	-	NA
فرآیند رسمی	-	+	-	+
محرمانه بودن	-	؟	+	+
منصفانه بودن	+	-	+	؟

Item	Category	Litigation	Mediation	Adjudication	DAB	Arbitration	Expert determination
Excessive variations	Parties' relationships	⊗	☑	⊗	☑	☑	☑
Lack of communication		☑	⊗	☑	⊗	⊗	☑
Schedule delays	Schedule	⊗	☑	☑	☑	⊗	☑
Cost overruns	Cost	⊗	☑	☑	☑	⊗	☑
Design and construction	Technical	⊗	☑	☑	☑	⊗	☑
Policy inconsistencies	Political conditions	⊗	☑	☑	☑	⊗	☑
Changes in laws and regulations	Legal conditions	⊗	☑	☑	☑	⊗	☑
Economic fluctuation	Economic conditions	⊗	☑	☑	☑	☑	☑
Inflation		⊗	☑	☑	☑	☑	☑
Foreign exchange rates		⊗	☑	☑	☑	☑	☑
Different cultures	Social conditions	⊗	☑	☑	☑	☑	☑
Local customs backgrounds		⊗	☑	☑	☑	☑	☑

مذاکره

Negotiation

- دو یا چند طرف
- حرکت به سمت توافق و یافتن نقطه تعادل
- توجه به تفاوت مذاکره و مناظره
- مناظره (مذاکره رقابتی)
- مذاکره با هدف یافتن راه حل / حل مساله
- قضاوت در مورد مناظره بیرونی است.
- قضاوت در مورد مذاکره درونی است.

- “Negotiation involves two or more parties with competing or conflicting interests or needs, working towards an agreement on how they will cooperate.”
- Negotiation is a process of finding point of balance between your objective and that of the other party

Seven Elements of Negotiation

- علایق
- گزینه‌های حصول توافق
- احتمالات در صورت عدم توافق
- متقاعدکنندگی / مشروعیت / درست‌ی
- ارتباطات
- روابط
- تعهد

Interests: What do the parties want?

Options: What are likely areas of agreement?

Alternatives: What if we don't agree?

Legitimacy: How persuasive is each party?

Communication: Are both parties willing to discuss and listen?

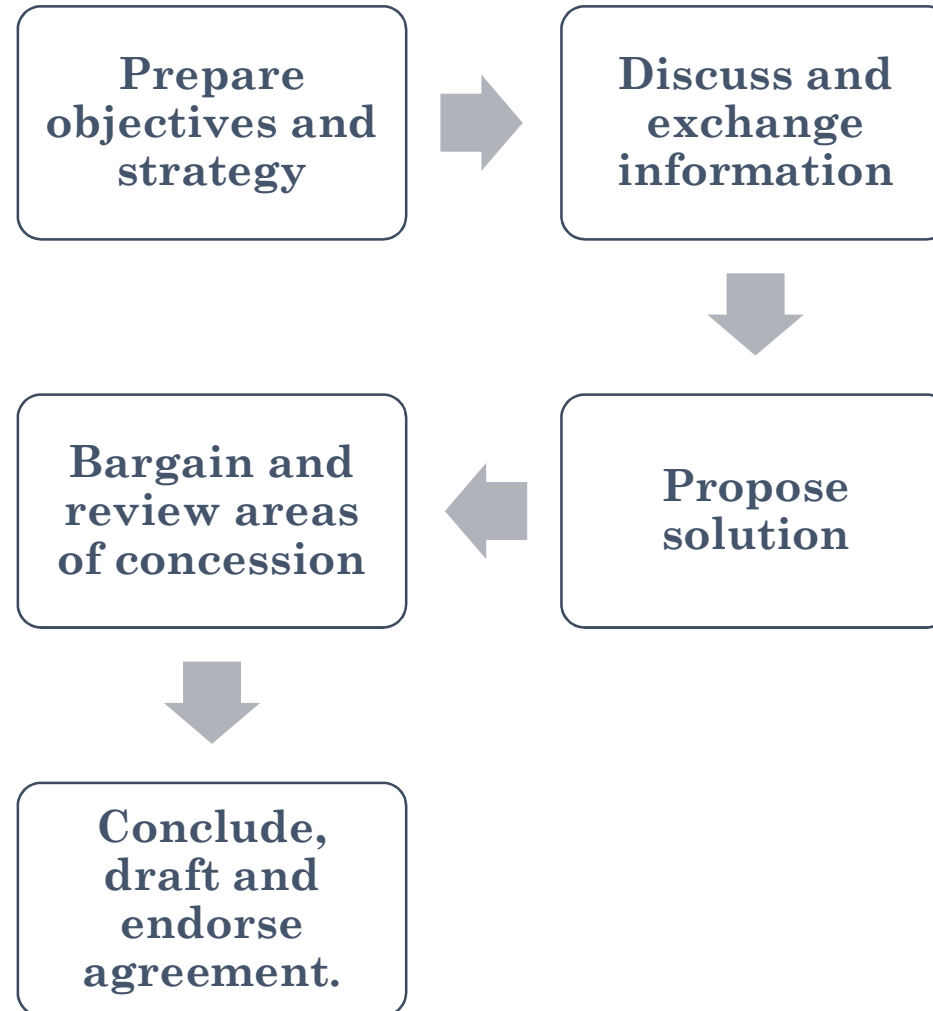
Relationship: Are both parties ready to establish operational relationship?

Commitment: What's the structure of commitment from both parties.

Negotiation Process

- تعیین اهداف و استراتژی‌ها
- تبادل اطلاعات
- پیشنهاد راه حل
- چانه زنی / بده‌بستان
- جمع‌بندی و تنظیم تفاهم‌ها

Facilitated Negotiation

This is a form of negotiation wherein a neutral person would be invited to guide the disputing parties towards reaching an agreement.

Eleven Additional Important Points About Negotiation

- رسیدن به فاجعه دشوار نیست
- برای آن که چیزی حاصل شود، تشریک مساعی تنها راه حل است.

1. “It's easy to come up with a recipe for disaster when the subject is negotiation. As in chess, once you sit down at the table every move counts. So many factors compete to undermine an optimal settlement: the emotions of both participants; the potential for misunderstanding what could be gained (or lost); differing interpretations of what constitutes fair play.”
2. “The cooperative approach to negotiation postulates that all parties must come away having gained something.”

Eleven Additional Important Points About Negotiation

- مذاکره ۲×۲ نیست.
- دنبال فضای برد هم جانبه نباشد.
- فرصت مذاکره همیشگی نیست.
- از منظر طرف مقابل هم نگاه کنید.
- آرام باشید و برخورد مسلط
- خوب باشید اگر می‌خواهید تعامل کنید.
- ارتباط مناسب برقرار کنید.
- اعتماد ایجاد کنید.
- منعطف باشید.
- برای اتصال مذاکره کنید نه انفصال.

3. “There are three things you need to know in understanding negotiation. First, it is not a science. Second, it is not a situation in which winning is everything. Third, it is not an event with continuity—the parties involved, their motives, and their goals are all different and are all subject to change at any moment during the course of the negotiation.”
4. “Find common ground with the other side.”
5. “Establish a good rapport.”
6. “Be a nice person to deal with.”
7. “Find the appropriate level of communication.”
8. “Understand the other side and its needs.”
9. “Cement feelings of trust.”
10. “Learn flexibility.”
11. “Become known as a deal maker and not as a deal breaker.”

میانجی گری

• میانجی‌گری یکی از روش‌های **حل اختلاف** است که در آن یک شخص ثالث به نام میانجی به طرفین اختلاف در رسیدن به **توافق** کمک می‌کند.

• میانجی‌گری ممکن است به توافق طرفین منجر نشود و بی‌نتیجه بماند، در صورت موفقیت در دستیابی به توافق نیز مفاد آن معمولاً از سوی خود طرفین تعیین شده‌است.

• آنان باید میانجی را شخصی بی‌طرف بدانند.

• به طور گسترده واژه "میانجی‌گری" به هر موردی که در آن یک سوم شخص کمک می‌کند تا دیگران به توافق برسند، اشاره دارد. میانجی‌گری به صورت خاص، اغلب دارای یک ساختار، زمانبندی و پویایی است که "مذاکرات عادی" از آن بی‌بهره‌اند.

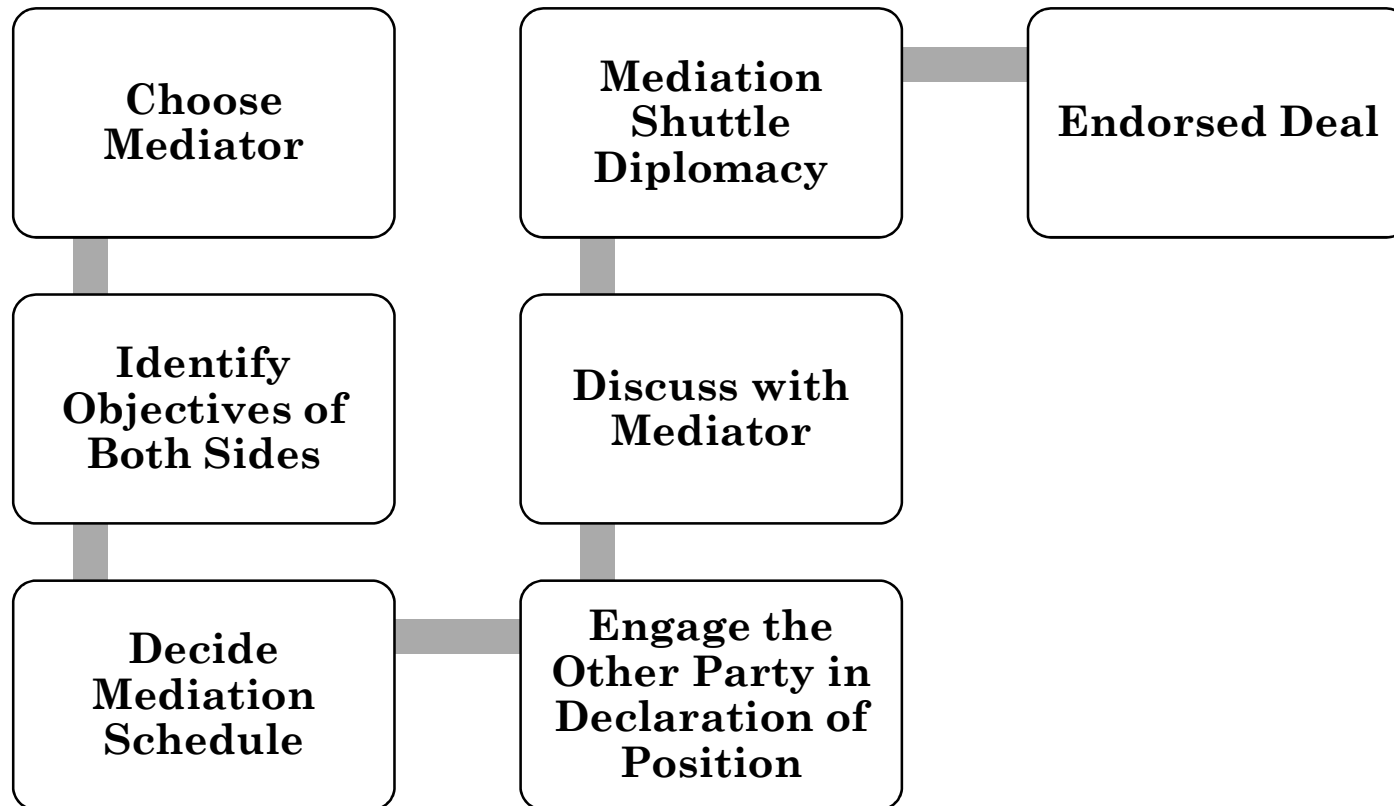
• این فرایند خصوصی و محرمانه است.

• میانجی‌گری در موضوعات مختلف مورد اختلافی کاربرد دارد، از جمله؛ مسائل تجاری، حقوقی، دیپلماتیک، کاری و خانوادگی.

میانجی‌گری

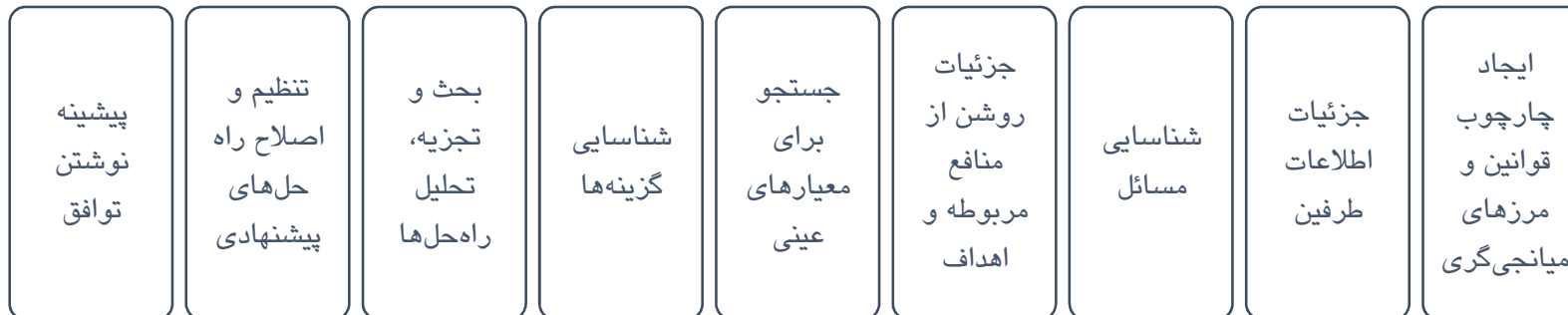
- توافق دوستانه / داوطلبانه
- تفاوت نقش میانجی با قاضی یا داور
- پشتیبانی از تحقق توافق دوستانه
- به اشتراک‌گذاری اطلاعات
- مباحثه توأم با اعتماد تکتک یا هر دو با میانجی
- حمایت دادگاه از فرآیند
- توأم با اعتماد و بدون پیش‌داوری
- محدود بودن نقش میانجی به تسهیل‌گری و تداوم مسوولیت طرفین در مورد تصمیم
- مکتوب و امضا نمودن تمامی توافق‌ها

7 Steps to Mediation

عناصر معمول میانجی‌گری

میانجی‌گری معمولی دارای هیچ یک از عناصر رسمی اجباری مذاکرات رسمی نیست، اگر چه برخی از عناصر معمولاً رخ می‌دهند:

کدهای رفتاری در میانجی‌گری

عناصر مشترک کدهای رفتاری

عمل در
حوزه‌هایی که
فقط در آنها
تخصص دارند.

درگیر شدن در
آموزش مستمر

هدایت طرفین
به منابع
مناسب برای
مشاوره حقوقی

تحصیل
اطمینان از
تمرکز حواس و
سلامت جسمی
و روانی همه
شرکت‌کنندگان

حفظ اصل
محرمانه بودن،
در درون
مرزهای قانون

حل هرگونه
درگیری
احتمالی مورد
علاقه

انتخاب یک
موضع کاملاً بی
طرف

اطلاع‌رسانی به
طرفین روند
میانجی‌گری

ضوابط معیارهای مفید برای انتخاب یک میانجی

▪ مزایای میانجی‌گری نسبت به دادخواهی و داوری

جایگزین دادرسی زود هنگام به ویژه در سو تفاهمها	دامنه وسیع توافقها	مبتنی بر اعتماد	صرفه هزینه‌ای
حذف مسایل ناشی از قضاوت	غیر رسمی و منعطف	اشتراک‌گذاری دانش	حفظ و نگهداری روابط کسب و کاری
	انجام به موازات دادرسی	سریع	

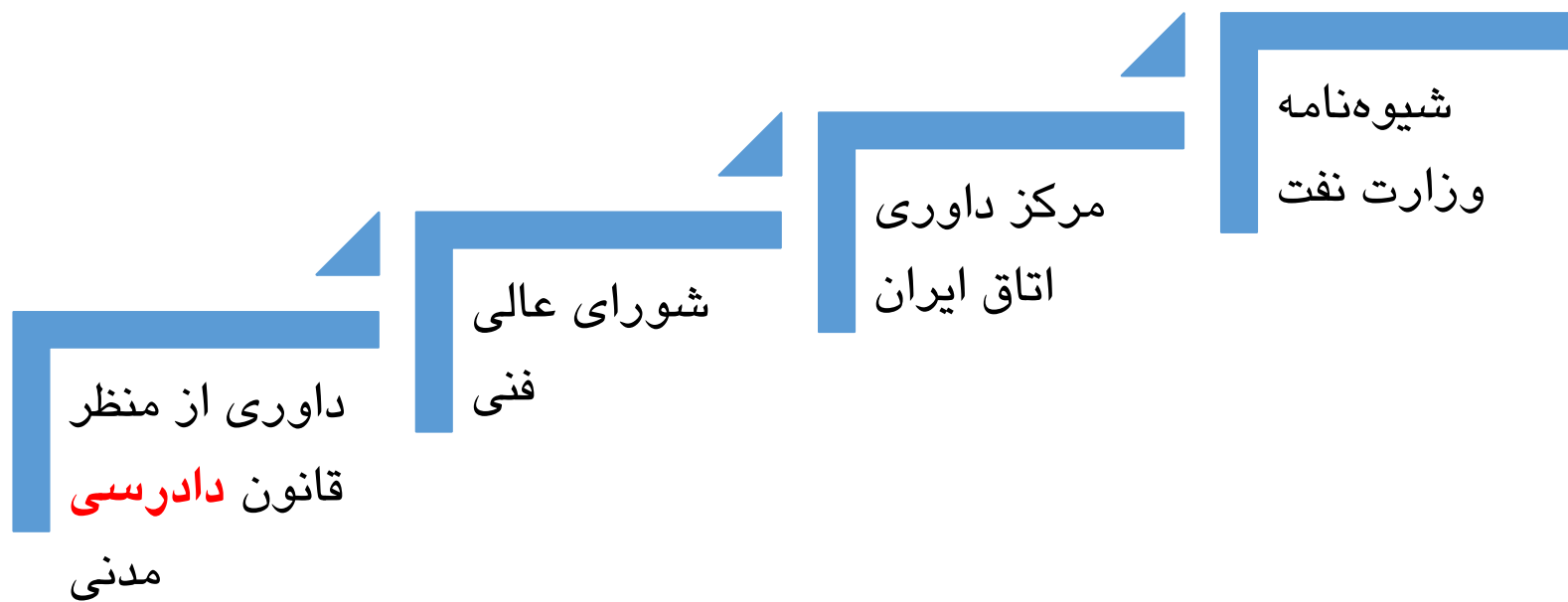

داوری

داوری

- داوری یکی از روش‌های حل اختلاف در بیرون از دادگستری است.
- رای داور مانند رای قاضی دادگستری الزامی و دارای ضمانت اجراست.
- باب هفتم قانون آیین دادرسی مدنی مصوب ۱۳۷۹ و قانون داوری تجاری بین‌المللی مصوب ۱۳۷۶ به مقررات داوری اختصاص پیدا کرده‌اند.
- روشی برای حل اختلاف
- ارجاع اختلاف به شخص ثالث به عنوان داور یا هیأت داوری برای صدور رای قطعی
- ضرورت توافق
- توافق در هر مقطعی می‌تواند انجام شود (معمولاً در هنگام عقد قرارداد)
- در سال‌های اخیر محاکم قضایی در صورتی که در قرارداد رجوع به داور پیش‌بینی شده باشد، طرفین را ملزم به این مراجعه می‌کنند.

داوری

داوری در قانون دادرسی مدنی (باب هفتم - داوری) - غیر قابل استناد

- ماده ۴۵۴ - کلیه اشخاصی که اهلیت اقامه دعوا دارند می توانند با تراضی یکدیگر منازعه و اختلاف خود را خواه در دادگاهها طرح شده یا نشده باشد و در صورت طرح در هر مرحله ای از رسیدگی باشد، به داوری یک یا چند نفر ارجاع دهند.
- ماده ۴۵۵ - متعاملین می توانند ضمن معامله ملزم شوند و یا به موجب قرارداد جداگانه تراضی نمایند که در صورت بروز اختلاف بین آنان به داوری مراجعه کنند و نیز می توانند داور یا داوران خود را قبل یا بعد از بروز اختلاف تعیین نمایند.
تبصره - در کلیه موارد رجوع به داور، طرفین می توانند انتخاب داور یا داوران را به شخص ثالث یا دادگاه واگذار کنند.

داوری در قانون دادرسی

مدنی (باب هفتم - داوری) - غیر

قابل استناد

اصل ۱۳۹ قانون اساسی

- صلح دعاوی راجع به اموال عمومی و دولتی یا ارجاع آن به داوری در هر مورد، موکول به تصویب هیأت وزیران است و باید به اطلاع مجلس برسد. در مواردی که طرف دعوی خارجی باشد و در موارد مهم داخلی باید به تصویب مجلس نیز برسد. موارد مهم را قانون تعیین می‌کند.

• ماده ۴۵۷ - ارجاع دعاوی راجع به اموال عمومی و دولتی به داوری پس از تصویب هیأت وزیران و اطلاع مجلس شورای اسلامی صورت می‌گیرد. در مواردی که طرف دعوا خارجی و یا موضوع دعوا از موضوعاتی باشد که قانون آن را مهم تشخیص داده، تصویب مجلس شورای اسلامی نیز ضروری است.

داوری در قانون دادرسی مدنی (باب هفتم - داورى) - غير قابل استناد

• ماده ۴۶۶ - اشخاص زیر را هر چند با
تراضى نمی‌توان به عنوان داور انتخاب
نمود:

۱ - اشخاصی که فاقد اهلیت قانونی
هستند .

۲ - اشخاصی که به موجب حکم قطعی
دادگاه و یا در اثر آن از داورى محروم
شده‌اند.

داوری در قانون دادرسی

مدنی (باب هفتم - داوری) - غیر

قابل استناد

- ماده ۴۶۹ - دادگاه نمی‌تواند اشخاص زیر را به سمت داور تعیین نماید مگر با تراضی طرفین:
  - ۱ - کسانی که سن آنها کمتر از بیست و پنج سال تمام باشد.
  - ۲ - کسانی که در دعوا ذی‌نفع باشند.
  - ۳ - کسانی که با یکی از اصحاب دعوا قرابت سببی یا نسبی تا درجه دوم از طبقه سوم داشته باشند.
  - ۴ - کسانی که قیم یا کفیل یا وکیل یا مباشر امور یکی از اصحاب دعوا می‌باشند یا یکی از اصحاب دعوا مباشر امور آنان باشد.
  - ۵ - کسانی که خود یا همسرانشان وارث یکی از اصحاب دعوا باشند.
  - ۶ - کسانی که با یکی از اصحاب دعوا یا با اشخاصی که قرابت نسبی یا سببی تا درجه دوم از طبقه سوم با یکی از اصحاب دعوا دارند، در گذشته یا حال دادرسی کیفری داشته باشند.
  - ۷ - کسانی که خود یا همسرانشان و یا یکی از اقربای سببی یا نسبی تا درجه دوم از طبقه سوم او با یکی از اصحاب دعوا یا زوجه و یا یکی از اقربای نسبی یا سببی تا درجه دوم از طبقه سوم او دادرسی مدنی دارند.
  - ۸ - کارمندان دولت در حوزه مأموریت آنان.

داوری در قانون دادرسی

مدنی (باب هفتم - داورى) - غير

قابل استناد

- ماده ۴۷۰ - کلیه قضات و کارمندان اداری شاغل در محاکم قضایی نمی‌توانند داورى نمایند هر چند با تراضی طرفین باشد.
- ماده ۴۷۲ - بعد از تعیین داور یا داوران، طرفین حق عزل آنان را ندارند مگر با تراضی

داوری در قانون دادرسی مدنی (باب هفتم - داوری) - غیر قابل استناد

- ماده ۴۸۹ - رای داوری در موارد زیر باطل است و قابلیت اجرایی ندارد:
  - ۱ - رای صادره مخالف با قوانین موجد حق باشد.
  - ۲ - داور نسبت به مطلبی که موضوع داوری نبوده رای صادر کرده است.
  - ۲ - داور خارج از حدود اختیار خود رای صادر نموده باشد. در این صورت فقط آن قسمت از رای که خارج از اختیارات داور است ابطال می‌گردد.
  - ۴ - رای داور پس از انقضای مدت داوری صادر و تسلیم شده باشد.
  - ۵ - رای داور با آن چه در دفتر املاک یا بین اصحاب دعوا در دفتر اسناد رسمی ثبت شده و دارای اعتبار قانونی است مخالف باشد.
  - ۶ - رای به وسیله داورانی صادر شده که مجاز به صدور رای نبوده‌اند.
  - ۷ - قرارداد رجوع به داوری بی اعتبار بوده است .

شورای عالی فنی

- ماده واحده لایحه قانونی راجع به اصلاح تبصره (۸۰) قانون بودجه سال ۱۳۵۶ اکل کشور-مصوب ۱۳۵۸
- شورای عالی فنی مرکب از سه نفر به پیشنهاد وزیر مشاور و رئیس سازمان برنامه و بودجه و تصویب هیئت وزیران تشکیل می شود.

اصل یکصد و بیست و هفتم قانون اساسی

- اصل یکصد و بیست و هفتم: رئیس جمهور می‌تواند در موارد خاص، بر حسب ضرورت با تصویب هیأت وزیران نماینده، یا نمایندگان ویژه با اختیارات مشخص تعیین نماید. در این موارد تصمیمات نماینده یا نمایندگان مذکور در حکم تصمیمات رئیس جمهور و هیأت وزیران خواهد بود.

تصویب نامه هیات وزیران

تعیین آقای محمدباقر نوبخت به عنوان نماینده ویژه رئیس‌جمهور برای ارجاع اختلاف‌های ناشی از اجرا یا تفسیر قراردادهای مربوط به طرح‌های عمرانی (تصویب‌نامه شماره ۱۷۹۶۱۱/ت ۵۰۱۵۱-هـ مورخ ۳/۱۲/۱۳۹۲ هیأت وزیران)

معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور

هیأت وزیران در جلسه ۲۳/۱۱/۱۳۹۲ به پیشنهاد رئیس‌جمهور و به استناد اصل یکصد و بیست و هفتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران تصویب کرد:

۱- آقای محمدباقر نوبخت -معاون برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور- به عنوان نماینده ویژه رئیس‌جمهور برای ارجاع اختلاف‌های ناشی از اجرا یا تفسیر قراردادهای مربوط به طرح‌های عمرانی به داور تعیین شود.

۲- تصمیم نماینده ویژه در حکم تصمیم رئیس‌جمهور و هیأت وزیران بوده و با رعایت ماده (۱۹) آئین‌نامه داخلی هیأت دولت ابلاغ می‌شود.

تصویب نامه هیات وزیران

۳- هرگاه در اجرا یا تفسیر مفاد قراردادهای عمرانی اعم از مدیریت، مشاوره، ساخت و اجرا بین دو طرف قرارداد اختلاف نظری بروز کند که مرتبط با اموال عمومی باشد، هر یک از طرف‌ها می‌تواند ارجاع موضوع یا موضوع‌های مورد اختلاف به داوری را از نماینده ویژه درخواست نماید.

۴- مرجع حل اختلاف (داور) شورای عالی فنی است که براساس قرارداد منعقد و قوانین و مقررات مربوط، نسبت به موارد اختلاف، رسیدگی و اعلام نظر می‌کند و طرف‌های قرارداد بر طبق آن عمل خواهند کرد.

۵- ارجاع موضوع یا موضوع‌های مورد اختلاف به داوری شورای یاد شده نباید تغییری در انجام تعهدات قراردادی دو طرف ایجاد کند.

۶- موضوع تعیین شورای عالی فنی به عنوان مرجع داوری در نمونه قراردادهای مورد نظر پیش‌بینی می‌شود.

معاون اول رئیس‌جمهور - اسحاق جهانگیری

مرکز داوری اتاق ایران

- مرکز داوری اتاق ایران، در اجرای بند «ح» ماده «۵» قانون اصلاح موادی از قانون اصلاح اتاق بازرگانی ایران و صنایع و معادن ایران، مصوب ۱۵ / ۹ / ۱۳۷۳، به منظور حل و فصل اختلافات بازرگانی داخلی و خارجی، بر مبنای «قانون اساسنامه مرکز داوری اتاق ایران»، مصوب ۱۴ / ۱۱ / ۱۳۸۰، تأسیس گردید.
- مرکز داوری در شهر تهران، در محل اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران مستقر است و دارای سه رکن هیئت مدیره، دبیر کل و داوران می باشد.
- در مواردی که طرفین قصد دارند به داوری مرکز مراجعه کنند، می توانند از متن زیر که به عنوان نمونه شرط داوری تهیه شده، استفاده نمایند.

" تمامی اختلافات و دعاوی ناشی از این قرارداد و یا راجع به آن از جمله انعقاد، اعتبار، فسخ، نقض، تفسیر یا اجرای آن به مرکز داوری اتاق ایران ارجاع میگردد که مطابق با قانون اساسنامه و آئین داوری آن مرکز با رأی یک یا سه نفر داور بصورت قطعی و لازم الاجراء حل و فصل گردد. داور(ان) علاوه بر مقررات حاکم، عرف تجاری ذیربط را نیز مراعات خواهد (خواهند) نمود. شرط داوری حاضر، موافقت نامه ای مستقل از قرارداد اصلی تلقی می شود و در هر حال لازم الاجراء است."

قانون وظایف و اختیارات وزارت نفت – جز ۶ بند (ب) ماده ۳

ماده ۳- وظایف و اختیارات وزارت
نفت به شرح زیر است:

ب - امور نظارتی

- ۱ نظارت بر بهره برداری بهینه و صیانتی از ذخایر و منابع نفت و گاز کشور
- ۲ نظارت بر فرآیند نگهداری و اداره تأسیسات دولتی صنعت نفت، گاز، پتروشیمی و پالایشی
- ۳ نظارت بر فرآیند تجارت نفت، گاز، فرآورده های نفتی و محصولات پتروشیمی
- ۴ نظارت بر فرآیند تأمین، توزیع و تنظیم بازار نفت و فرآورده های نفتی و گاز در داخل کشور
- ۵ نظارت بر فرآیند سرمایه گذاری صنعت نفت، گاز، پتروشیمی و پالایشی در داخل کشور به منظور تحقق اهداف سرمایه گذاری و نیز نظارت بر سهم دولت در سرمایه گذاریهای این صنایع در خارج از کشور براساس مقررات مربوط
- ۶ اعمال نظارت و کنترل عملکرد شرکت های تابعه در زمینه های مالی، فنی، اداری، حقوقی، بازرگانی، پژوهشی، قراردادهای و سایر امور**
- ۷ نظارت و پایش مجوزها و پروانه های صادره در عملیات بالادستی و پایین دستی نفت
- ۸ نظارت بر فرآیند تهیه و تأمین تجهیزات موردنیاز صنعت نفت، گاز، پتروشیمی و پالایشی

شیوه‌نامه حل اختلاف‌های قراردادی صنعت نفت

- شیوه‌نامه حل اختلاف‌های قراردادی به استناد جز ۶ بند (ب) ماده ۳ قانون وظایف و اختیارات وزارت نفت مصوب ۱۹/۲/۱۳۹۱ مجلس شورای اسلامی، به منظور نظارت بر حسن اجرای قراردادها و به عنوان سازوکاری برای حل اختلافات، با اهدافی نظیر پرهیز از طولانی شدن اختلافات یا لاینحل ماندن آن‌ها، جلوگیری از توقف پروژه‌ها و جلوگیری از ایجاد زمینه‌های بروز فساد برای اجرا ابلاغ شده است.
- این شیوه‌نامه با هدف رسیدگی به اختلاف‌هایی که در حین اجرای یک قرارداد، میان دو طرف رخ داده و دو طرف با انجام مذاکرات و تبادل نظر، قادر به حل و فصل آن نیستند، تدوین شده است.
- بر پایه این شیوه‌نامه، با دستور وزیر نفت لازم است همه معاونان وزیر و مدیران شرکت‌های اصلی، توجه خود را برای شتاب بخشیدن به برطرف کردن اختلاف‌های قراردادی به‌کار بندند و از هرگونه همکاری در این زمینه فروگذار نکنند.
- در متن این شیوه‌نامه، با تأکید بر این که مفاد شیوه‌نامه حل اختلاف‌های قراردادی، ناظر بر داوری نبوده و صرفاً در مقام برطرف کردن اختلاف حادث شده و براساس اختیارات تفویضی در اساسنامه شرکت‌های اصلی، با رعایت قوانین و مقررات مربوطه اجرایی می‌شود، عنوان شده است: با شکل‌گیری نهاد حرفه‌ای غیردولتی برای رسیدگی به اختلاف‌های یاد شده، دو طرف مجاز به انتخاب و رجوع به نهاد مورد اشاره به جای هیأت‌های یاد شده در این شیوه‌نامه خواهند بود.

شیوه‌نامه حل اختلاف‌های قراردادی صنعت نفت

۳-۵ شرط اصلی ورود هیأت حل اختلاف به رسیدگی به درخواست ذی‌نفع (در موارد شمول جز «ب» بند ۲-۵ همین ماده)، اعلام پذیرش رسمی متقاضی دایر بر این خواهد بود که ایشان رأی هیأت حل اختلاف را چه له یا علیه وی باشد، به‌طور کامل خواهد پذیرفت.